

**M4: Historické konštrukcie a stavebné časti –
poruchy, diagnostické metódy, opravy a obnova**

Problematika sanácie torza architektúry

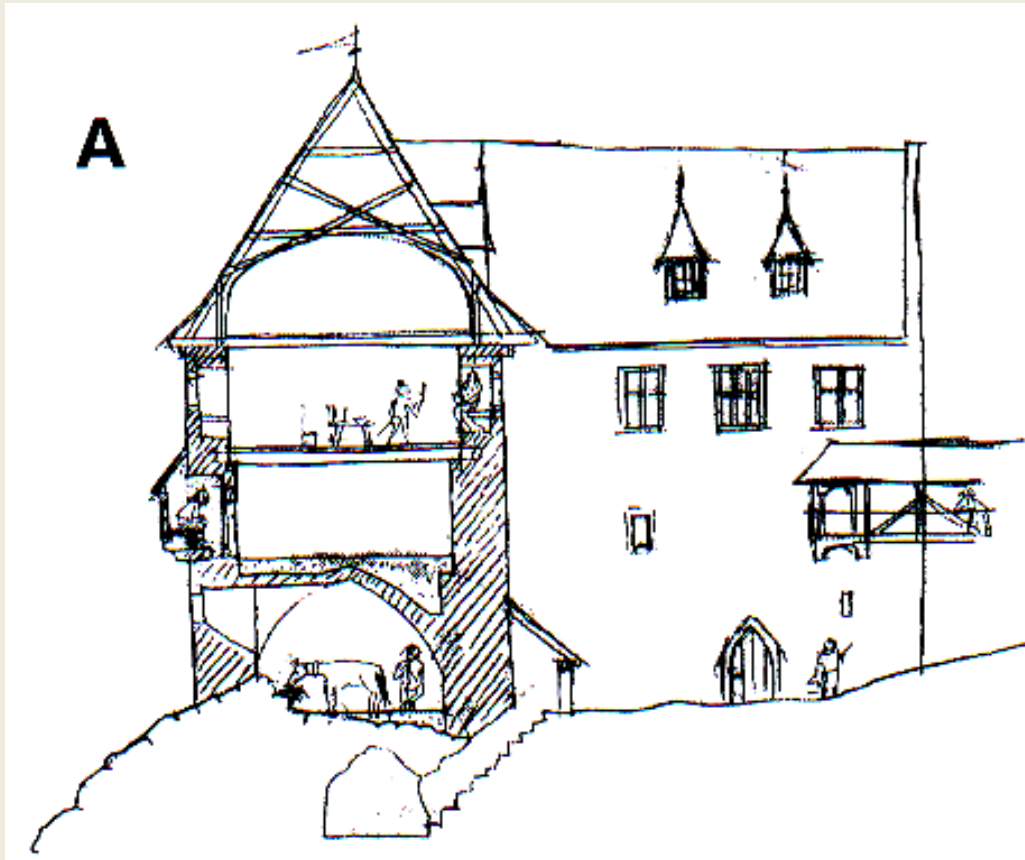
Ing. Vladimír Kohút, autorizovaný stavebný inžinier SKSI; PRODIS + s.r.o.
11. marec 2026, Academia Istropolitana Nova, Svätý Jur

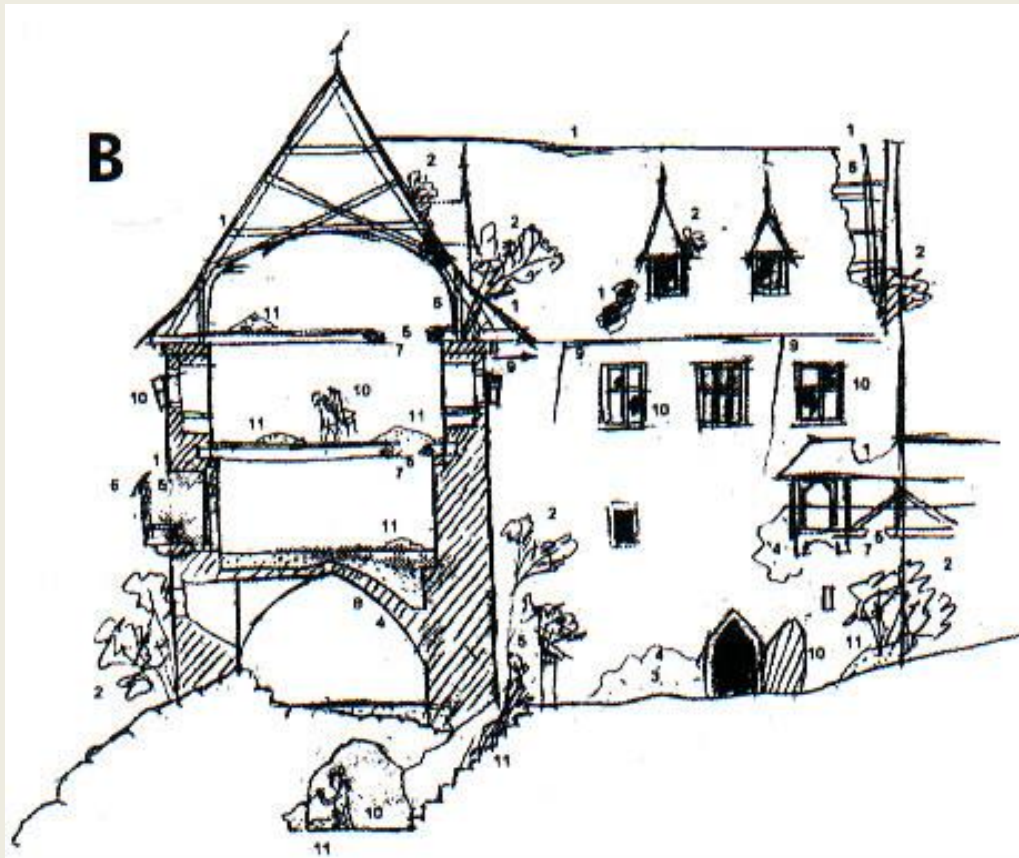
Schéma vzniku torza architektúry

KRESBA: ING. JAN VINAŘ
ZŘÍCENINY HISTORICKÝCH STAVEB A JEJICH
PAMÁTKOVÁ OBNOVA, PŘÍLOHA ČASOPISU ZPRÁVY
PAMÁTKOVÉ PÉČE, SÚPP PRAHA 1998

Pôvodný stav objektu

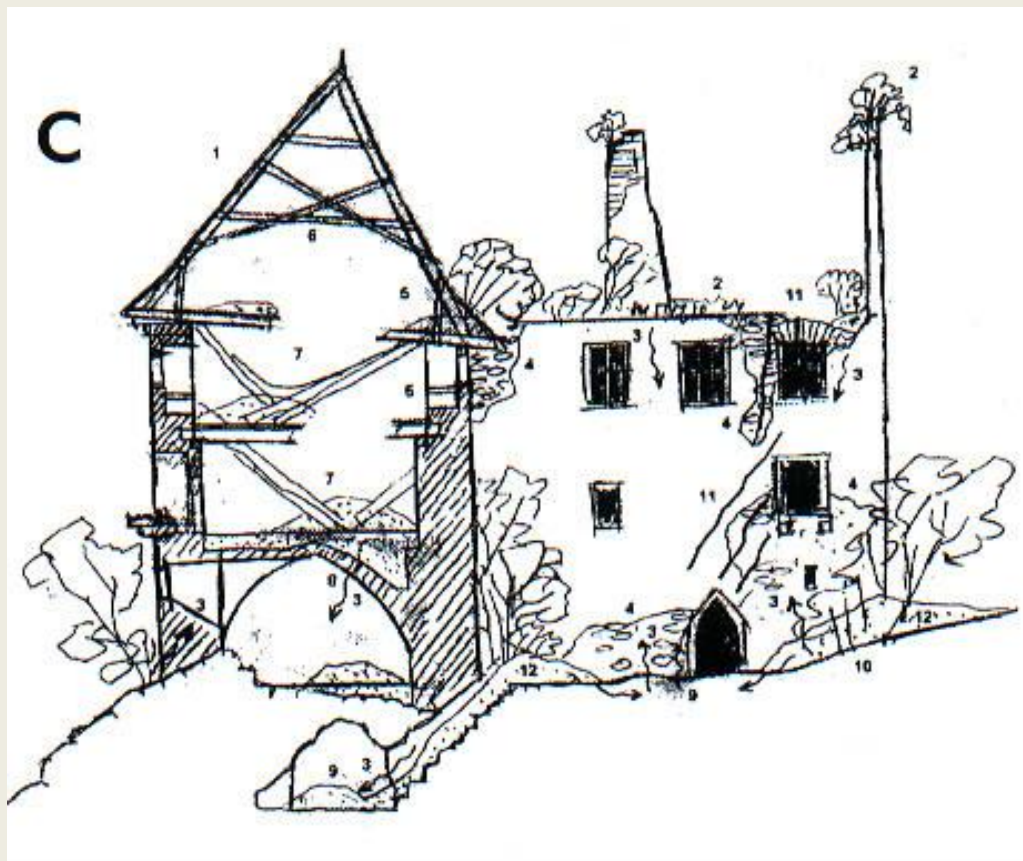

Stav opusteného objektu po 10-20 rokoch. Postup chátrania

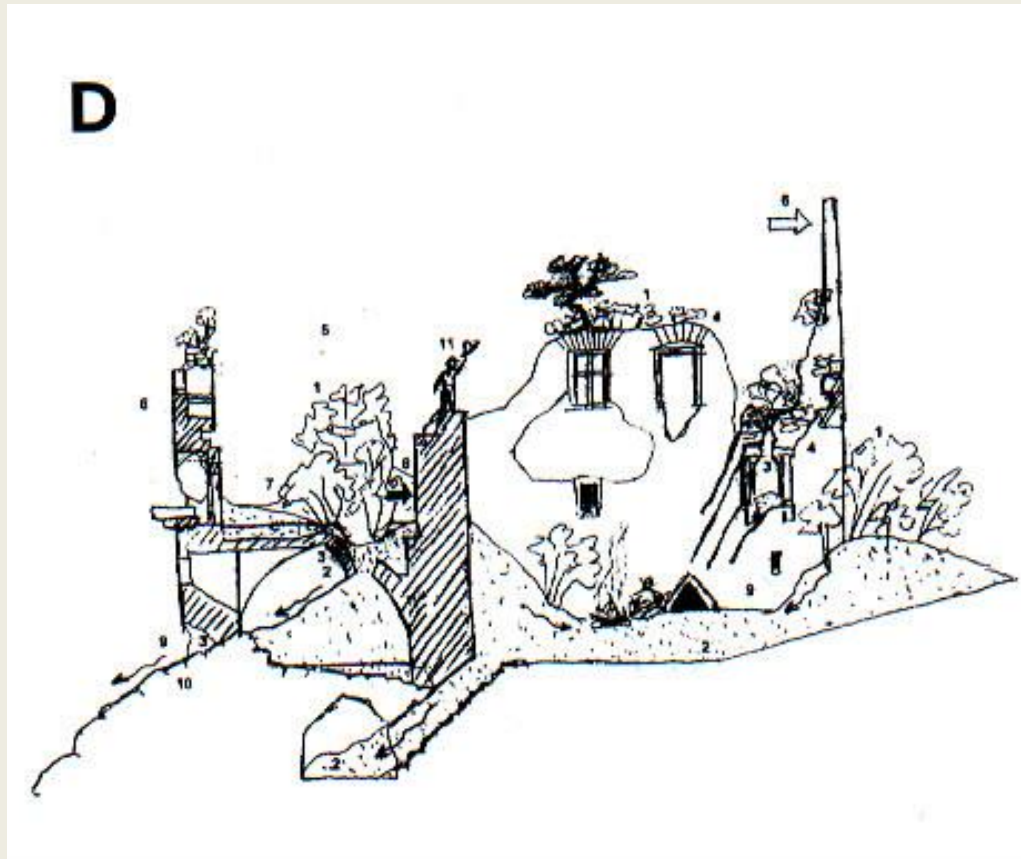
1. Narušenie krytiny (do 2 rokov).
2. Rast vegetácie (do 2 rokov).
3. Prenikanie vlhkosti do muriva (do 2 rokov).
4. Poškodenie omietok.
5. Napadnutie drevomorkou (do 4 rokov).
6. Narušenie konštrukcie krovov.
7. Narušenie konštrukcie stropov.
8. Premáčanie klenieb.
9. Vznik trhlín v horných častiach muriva.
10. Vandalizmus.
11. Vznik sute.

Stav po 100 rokoch. Pokračujúca devastácia.

1. Strešná krytina úplne chýba.
2. Vegetácia rastie i na korunách murív.
3. Prenikanie vlhkosti do muriva.
4. Narušenie omietok.
5. Poškodenie väčšiny drevených konštrukcií.
6. Zrútenie krovov.
7. Zrútenie stropov.
8. Narušenie klenieb.
9. Nedostatočné odvodnenie objektov.
10. Vznik vážnych statických porúch (pokles v základoch, narušenie zaklenuť otvorov).
11. Pribúda sute.

Súčasný stav zrúcaniny. Faktory zhoršujúce jej stav.

1. Neobmedzený rast vegetácie.
2. Nedostatočné odvodnenie.
3. Vymrzanie muriva a vyplavovanie malty zo škár.
4. Zníženie ťahovej a šmykovej pevnosti muriva.
5. Zníženie tuhosti objektu.
6. Ohrozenie stability jednotlivých stien.
7. Zaťaženie konštrukcií suťou.
8. Pôsobenie zemného tlaku.
9. Podmáčanie základov.
10. Zvetrávanie skalného podložia.
11. Poškodzovanie nekontrolovaným pohybom návštevníkov.

Degradační proces

**Znižovanie ochrannej funkcie
strešného pláštá jeho
postupne sa rozširujúcou
perforáciou (úbytok krytiny).**

**Zhoršovanie fyzikálno-
mechanických vlastností
drevnej hmoty konštrukcie
krovu, najmä v styku s
korunou muriva.**

BRATISLAVA PÁLFFYHO PALÁC

Uhnitím pomůrníc a drevených částí dreveného táhadlového systému zachytenia vodorovných reakcií klenieb dochádza k podstatnému znižovaniu priestorovej tuhosti objektu.

Zatekaním do koruny murovaných stien, degraduje nielen spojovacia vápenná malta, ale i tehly. Tento ničiaci proces sa najskôr začína prejavovať v zvislých pásoch, v ktorých sú situované okenné otvory, pretože tam je najmenšia masa muriva (od klenbových pásov po korunu muriva).

LIETAVSKÝ HRAD

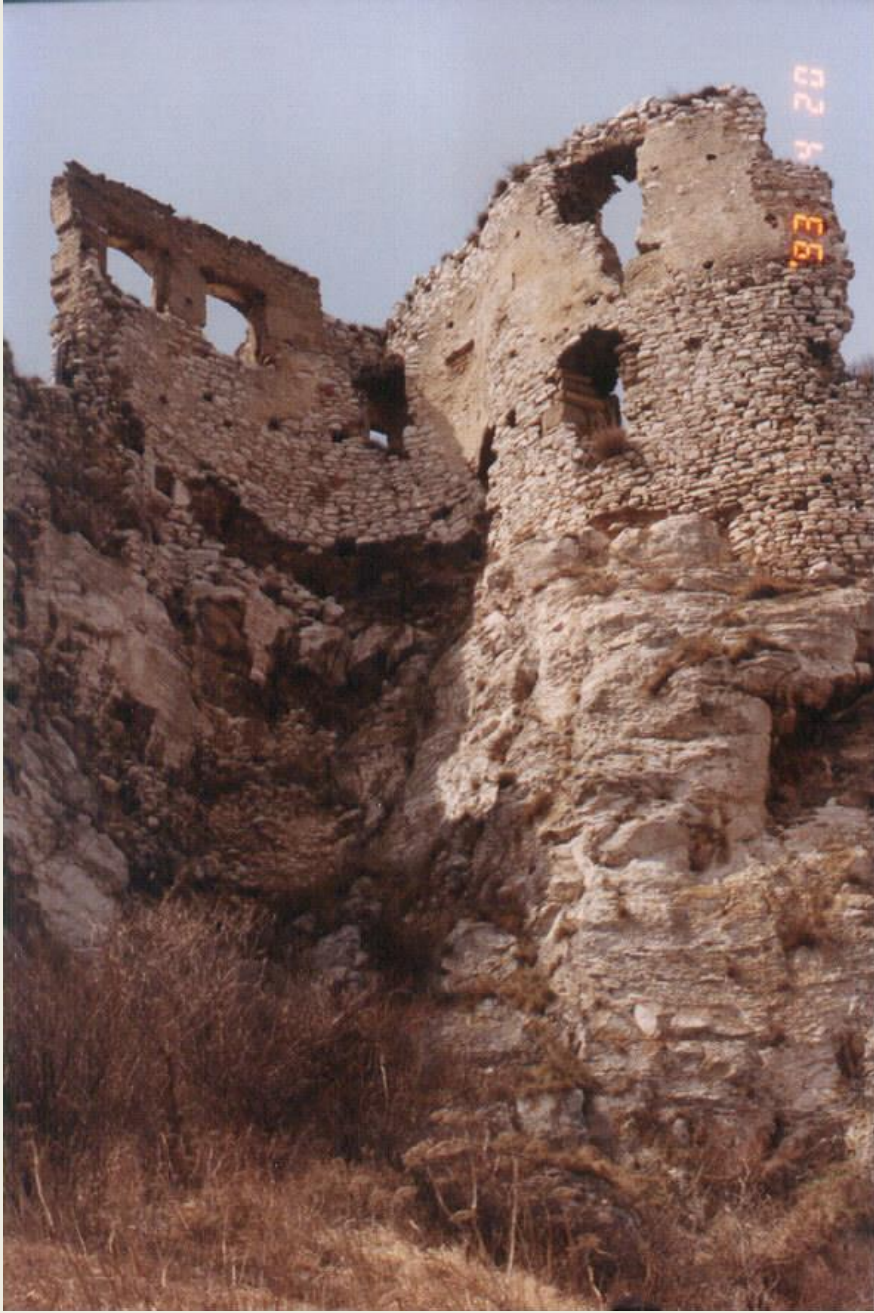

Tesne pred zrútením zvyškov nadokenných klenbových pásov držia jednotlivé tehly, či kamene (s totálnou absenciou spojovacej malty) len vďaka geometrickému tvaru.

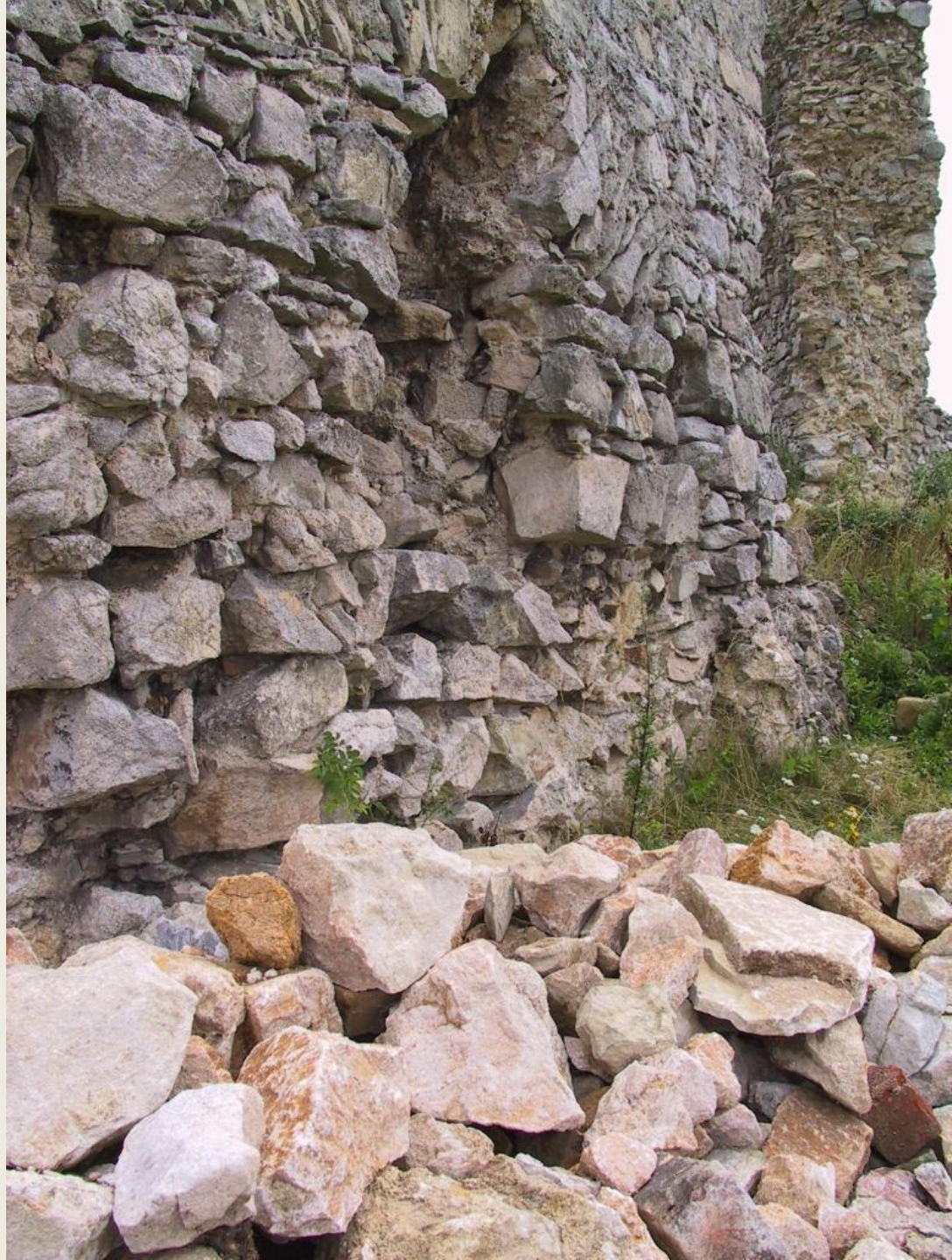
'94 12 16

**Súbežne s degradačným
procesom zhora prebieha
degradačný proces zdola.**

V prípade kamenného muriva dochádza k postupnému vypadávaniu jednotlivých kameňov pri päte, k vytváraniu a postupnému zväčšovaniu kavern.

Vplyvom zatekania k päte muriva, následného vzlínania, pri tehlových omietnutých objektoch za súčasnej absencie ochrannej funkcie omietky,

**v kombinácii s deštrukčnou
činnosťou koreňového systému
náletovej zelene, dochádza
obdobne ako v korune muriva
k degradácii nielen spojovacej
malty, ale i tehál.**

**Procesom zhora vzniknuté
pahýľovité piliere s veľkou
vzpernou dĺžkou sú procesom
zdola zasiahnuté v najviac
namáhaných miestach „konzol“.**

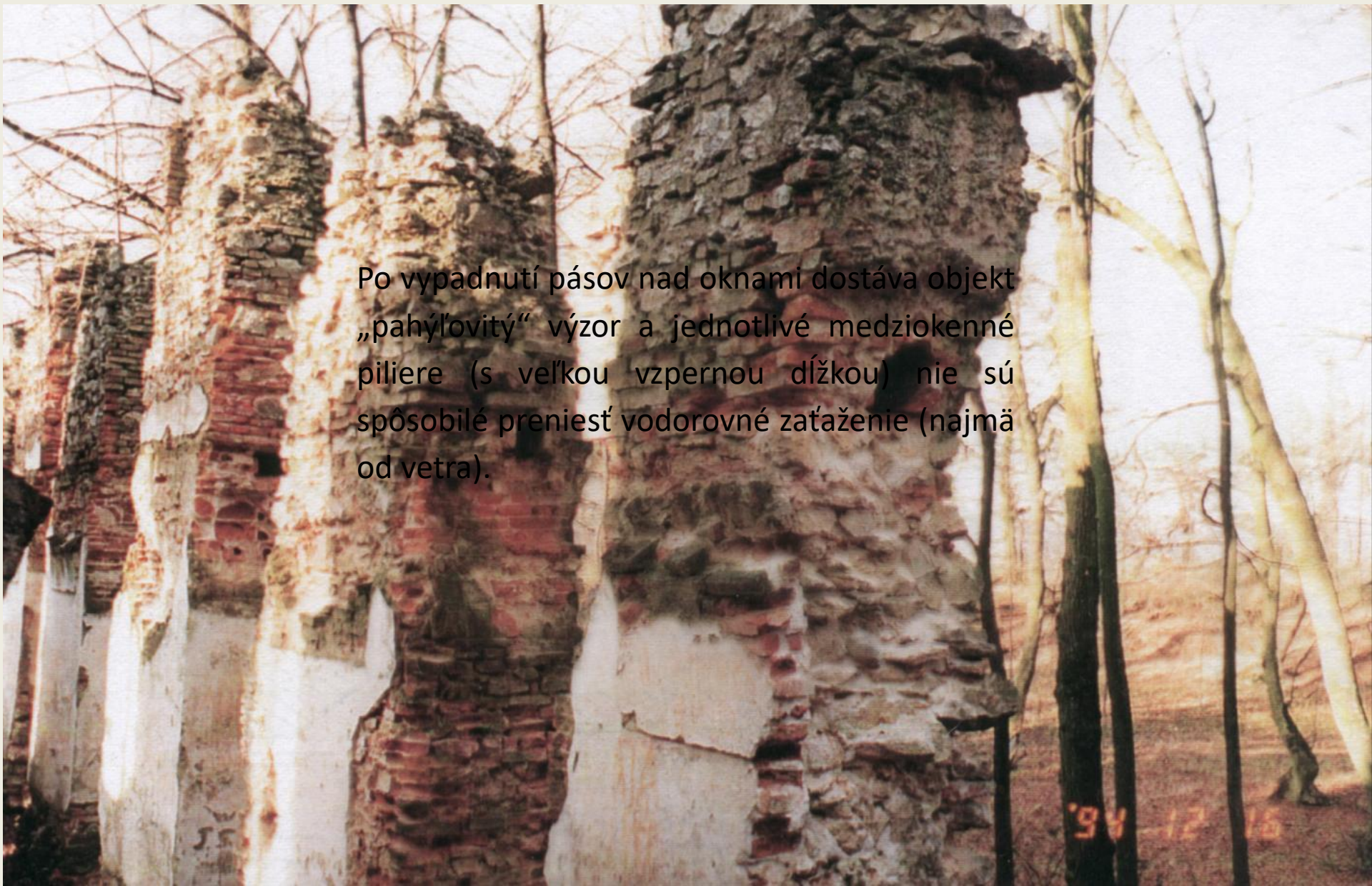
Tieto zároveň plnia funkciu oporných múrov, kde „zemným tlakom“ pôsobí vrstva sutiny z už vypadnutých častí stien.

HRAD PLAVEČ

Po vypadnutí pásov nad oknami dostáva objekt „pahýľovitý“ výzor a jednotlivé medziokenné piliere (s veľkou vzpernou dĺžkou) nie sú spôsobilé preniesť vodorovné zaťaženie (najmä od vetra).

KATARÍNKA

Po vypadnutí pásov nad oknami dostáva objekt „pahýľovitý“ vzhľad a jednotlivé medziokenné piliere (s veľkou vzpernou dĺžkou) nie sú spôsobilé preniesť vodorovné zaťaženie (najmä od vetra).

VODA ZBOKU

HRAD TRENČÍN

HRAD LIETAVA

Plášťový odtrh

Voda prenikajúca násypom najprv rozpustí vápno a vyplaví ho z malty, čím sa zníži jej pevnosť.

**Neskôr sa z malty vyplavia zrnká
piesku,**

**dôjde k zníženiu objemu malty
v murive,**

Tesne pred haváriou má murivo charakter kamennej „rovnaniny“, ktorá má podstatne zníženú pevnosť v tlaku i šmyku a nie je viac spôsobilá odolávať vodorovnému zataženiu.

Na tomto procese sa okrem vody podieľa aj ľad, ktorý uvoľní jednotlivé kamene a vyvolá deformácie zväčšovaním objemu v škárách a trhlinách.

Záchrana – Statické zabezpečenie

**Kategória I:
Následky nedávnej
minulosti**

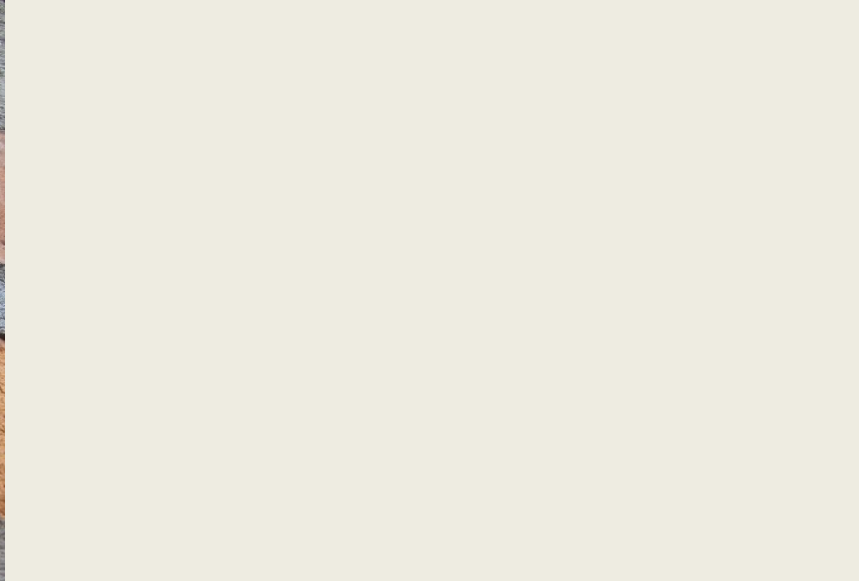

HRAD TRENČÍN

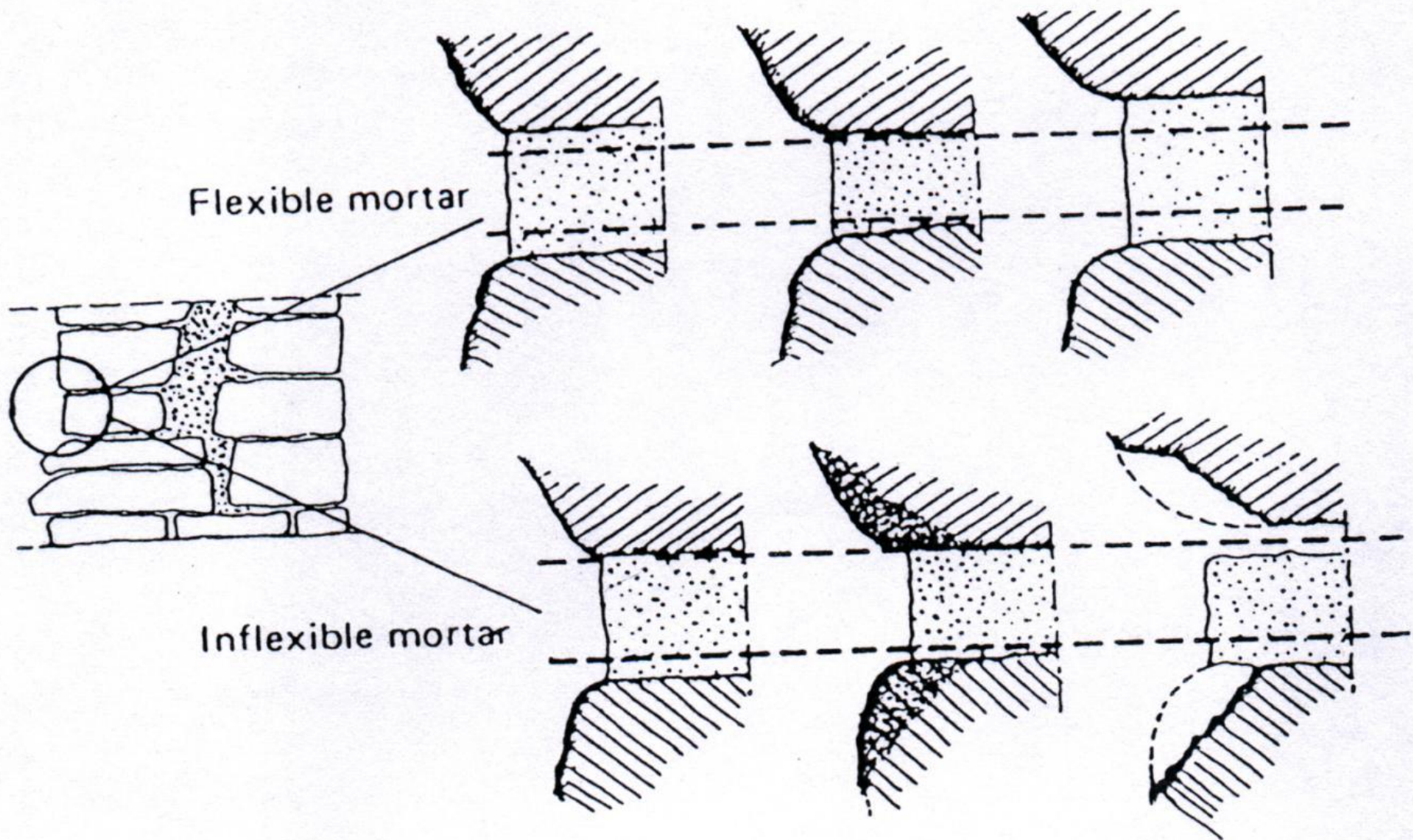

BRATISLAVA MESTSKÉ OPEVNENIE

HRAD LIPTOVSKÝ HRÁDOK

ČAHTICKÝ HRAD

Kategória II:

Odstránenie náletovej zelene

Permamentný proces

**Odsun sute z vypadnutých
častí stavebných konštrukcií
od vnútornej päty stien –
zníženie zemného tlaku na
„oporné múry“**

Súčasná „prebierka“ a systematické uskladnenie použiteľného stavebného materiálu

**Domurovanie oslabených,
najviac namáhaných častí
stien (kaverny pri vonkajšej
päte smerom do údolia).**

**Premurovanie koruny muriva
pri zachovaní ruinálnej
geometrie.**

Híbkové škárovanie oslabených častí

**V odôvodnených, staticom
vytipovaných a metodikom
schválených prípadoch
(existencia podzemných častí
pôvodných stien)
domurovanie priečných stien
k osamelým solitérom
(pahýl'om) pre zvýšenie
priestorovej tuhosti.**

BRATISLAVSKÝ HRAD

Katarínka

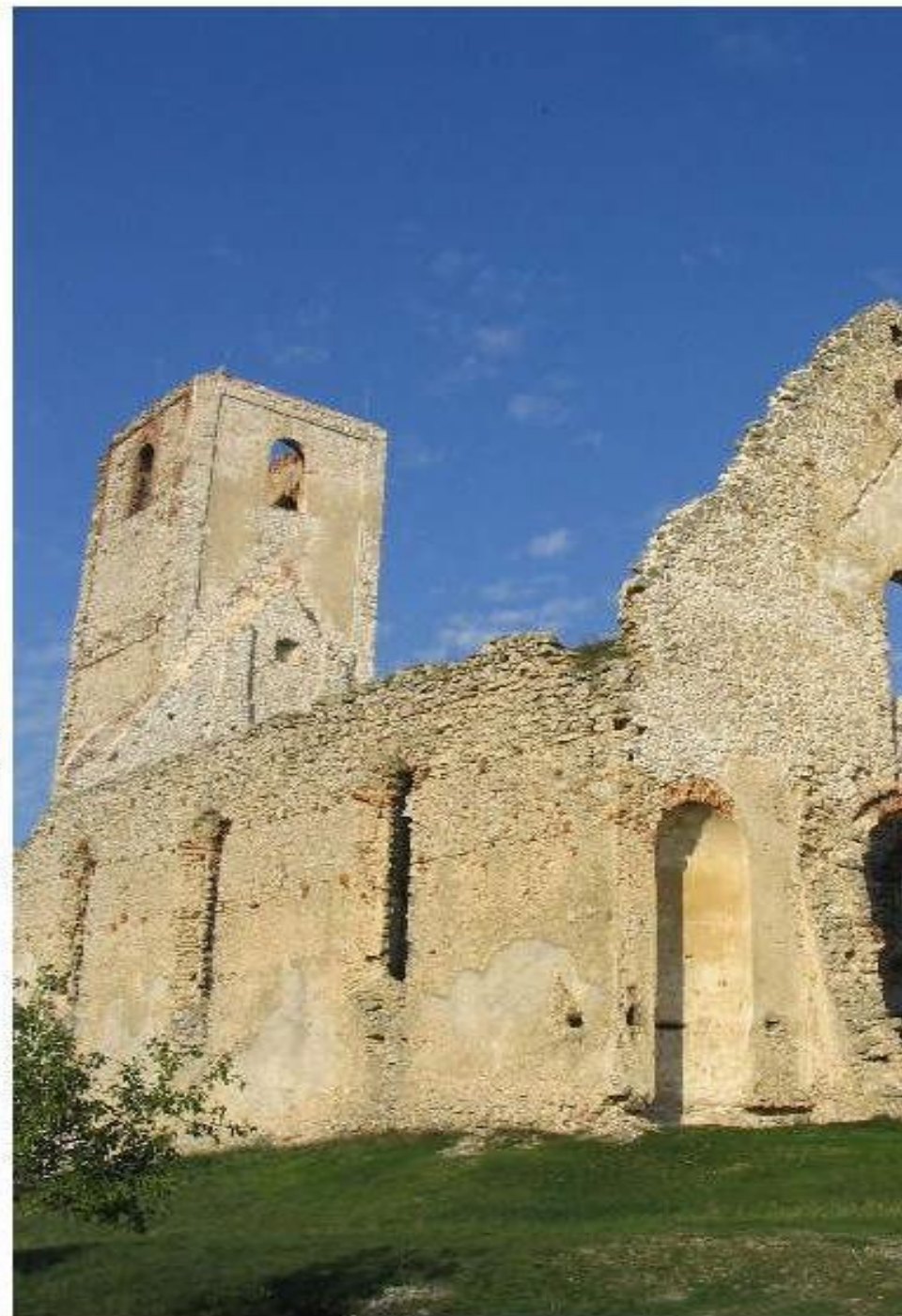

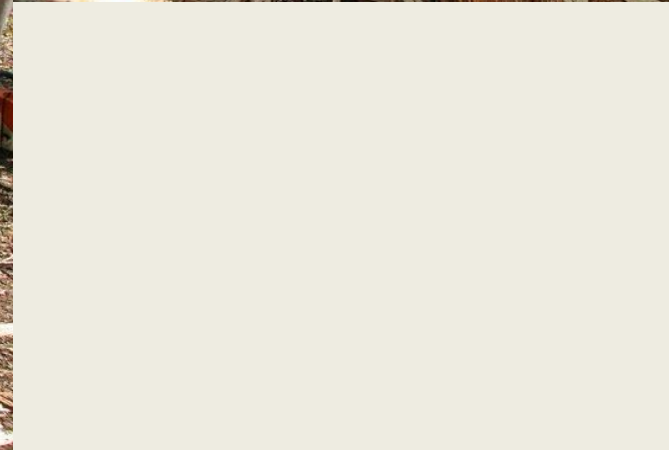
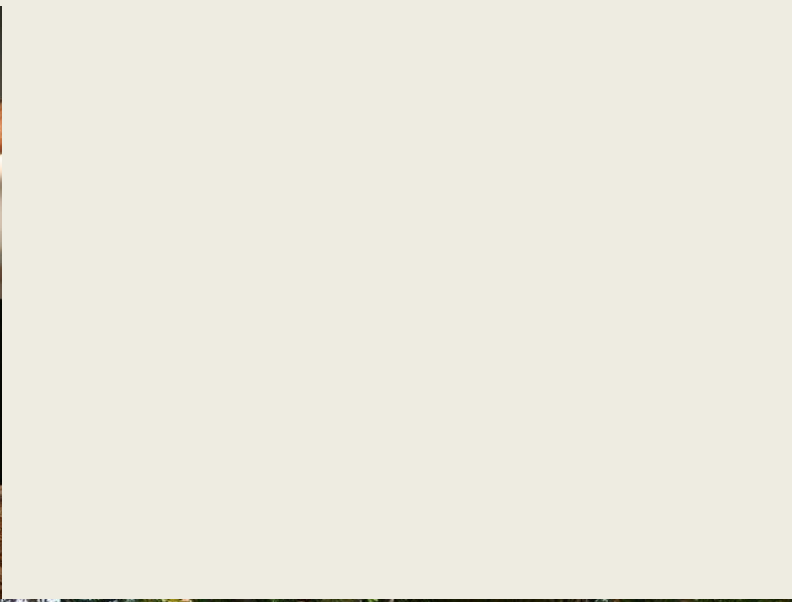

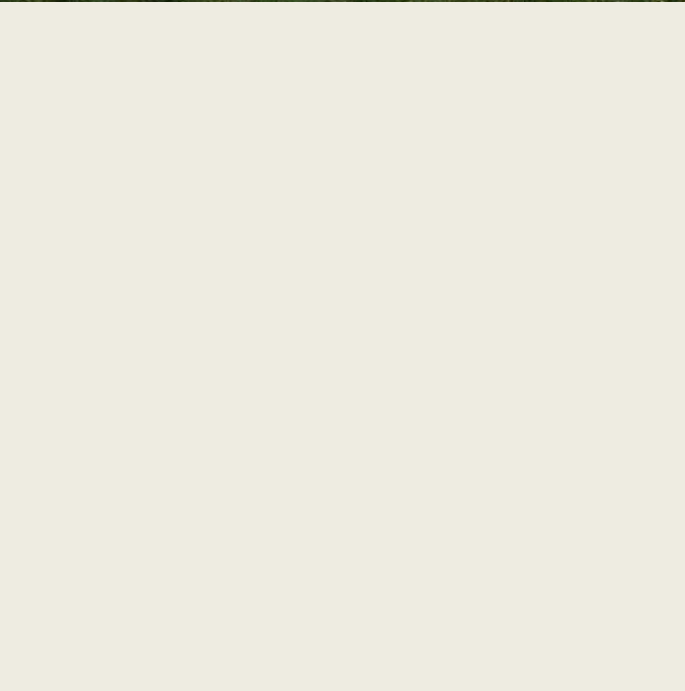
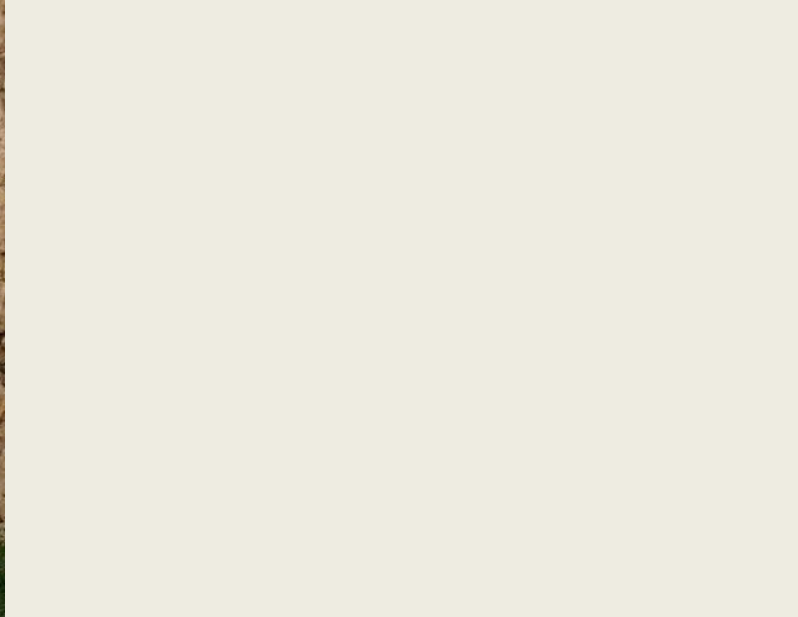

Plavecký hrad

Brána - 3 m3 - 3200 €

Zásady pre technológie

**Pri premurovávajú
kamenného muriva a
hĺbkovom škárovaní
pôvodného muriva je nutné
použiť maltu rovnakého,
prípadne podobného zloženia
a fyzikálno-mechanických
vlastností, ako má pôvodná
malta v jestvujúcom murive**

**Medzinárodný kongres ICOMOS
vo Florencii pri príležitosti VI.
valného zhromaždenia ICOMOS
v roku 1981 prijal závery:**

1.b/

Pôvodné materiály je nutné rešpektovať a pri opravách je nutné používať tradičné materiály. Náhradné materiály môžu byť použité len v tom prípade, keď nie je možné použiť materiál pôvodný.

6/

Veľa škôd na historických budovách bolo spôsobených nevhodným použitím portlandského cementu.

Portlandský cement je "nevymeniteľný" a nemôže byť odstránený bez veľkých škôd.

**Podľa metodiky spracovanej v
RTAS (Research, Technical and
Advisory Services of English
Heritage) v Londýne v
spolupráci s medzinárodnými
organizáciami ICOMOS,
ICCROM a APT
platia nasledovné zásady:**

- **škárovacia malta sa musí podobat' malte pôvodnej, čo sa týka farebnosti a štruktúry**

- **škárovacia malta musí byť mäkšia a poréznejšia ako zabudovaný murovací materiál (kameň resp. tehla)**

- **škárovacia malta musí byť taká mäkká, resp. mäkšia; taká porézna, resp. poréznejšia ako pôvodné pojivo historického muriva**

**Ďalej platí zásada, že
škárovacia malta musí byť na
neomietnutých plochách
"zatiahnutá" pod líce
jednotlivých zabudovávaných
kameňov.**

KORUNY MURÍV

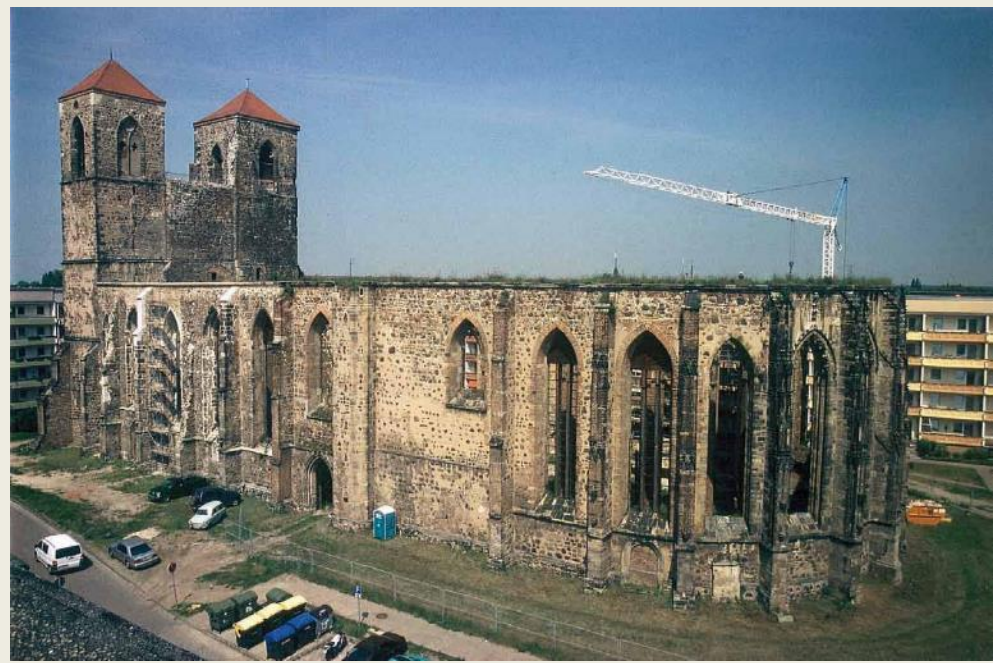
Prof. Dr.-Ing. Klaus
Kreuziger, Magdeburg

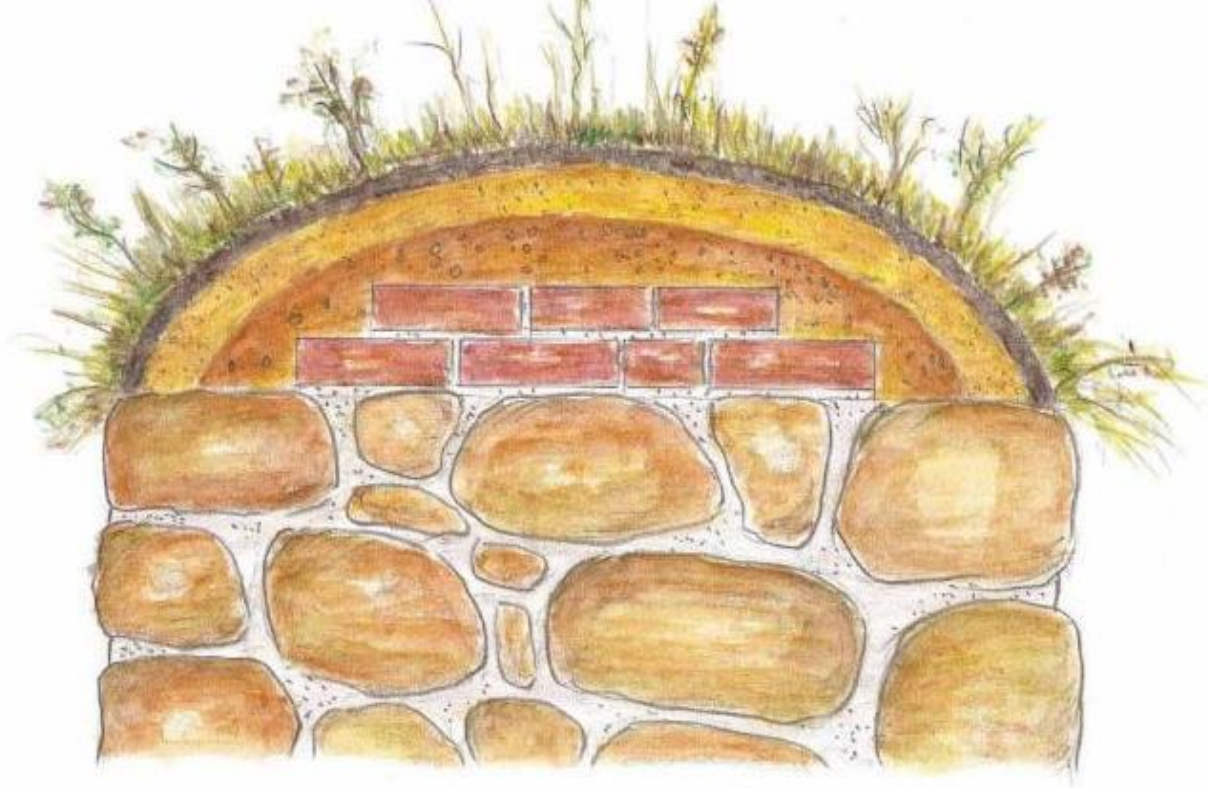
**Die ingenieur-
biologische
Mauerkronensicherung
und ihre Anwendung bei
Bauwerken aus
Naturstein**

Prípadová štúdia 1: Koruna kláštorného kostola St.Nikolai Zerbst

Sanačné práce sa realizovali na korune muriva šírky 1,6 m, vo výške 18,5 m a dĺžke 230 m. Koruna muriva sa premurovala s originálnych kameňov do hĺbky cca 70 cm na maltu podľa originálnej receptúry.

- 1: Suchomilná vegetácia v trávovej mačine
- 2: Vrstva substrátu na sieťovine
- 3: Zemina zmiešaná s pieskom
- 4: Zemina zmiešaná so štrkom
- 5: Recyklované tehly
- 6: Sanovaná koruna muriva

SKALICA MESTSKÉ OPEVNENIE

HRAD TRENČÍN

HAVÁRIA ČASTI VONKAJŠIEHO OPEVNENIA – MAREC 2003

500 M³
1100 TON

HRAD TRENČÍN

HRAD JASENOV

RIADENÁ HAVÁRIA

7/2013

HRAD FIĽAKOVO

HRAD BRANČ

Ďakujem za pozornosť !

